

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

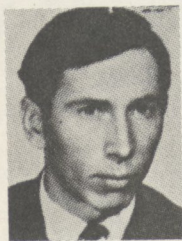
nyezeti tényezők összhangját megvalósító *komplex fejlesztés* formájában bontakozik ki. Ez arra vezet, hogy a szűkebb értelemben vett agrártudományi kutatásokkal egyidőben növekszik a közvetlenül és közvetve azokhoz kapcsolódó tudományágak művelésének jelentősége is.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari szakirányítás, valamint az országos szervezőmunka mindinkább igényli a kutatók javaslatait, kezdeményezéseit. A termelési rendszerek közreműködésével mind gyorsabban és szervezettebben alkalmazzák a kutatási eredményeket a gyakorlatban. Vannak azonban még ágazatok, területek, ahol a kutatási eredmények gyakorlatban való elterjedése szervezetlen és nehézségekbe ütközik.

A kérdés megoldását nagymértékben segítheti a *céltársulások* létrehozása. A leg-

utóbbi évek során szerzett tapasztalatok bizonyítják, hogy ezek a termelési tudományos társulások megteremtik a közös érdekeltségek esetenkénti kölcsönös kockázatvállalását a kutatási eredmények alkalmazásában, a közép- és hosszú távú kutatási-fejlesztési feladatok vállalásában. A lehetőségek jobb kihasználása érdekében fontos a termelőerők *komplex kutatása* is. A rendelkezésre álló erőforrások és ezek arányainak ismeretében nagyobb biztonsággal határozható meg és alakítható ki a termelés növelését mind hatékonyabban elősegítő termékszerkezet, továbbá a termelés területi elhelyezése is.

Ezek azok a főbb kérdések, melyek az üzemszervezési és üzemvezetési kérdésekkel kapcsolatosan igénylik a kutatói munkát és főbb irányokban meghatározzák osztályunk és ezen kereteken belül bizottságunk tevékenységének alakítását is.

AZ AGRÁRKÖZGAZDASÁGI SZEKCIÓ FŐBB KÉRDÉSEI ÉS VITATÉMAI A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM JUBILEUMI ÜLÉSSZAKÁN

MÓDOS GYULA dr.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem ez évben ünnepelte fennállásának 30. évfordulóját. Ebből az alkalmából az egyetem és a Magyar Közgazdasági Társaság tudományos ülészeket rendezett, melynek munkáját széles körű érdeklődés kísérte.¹

*

¹ Az ülészekon világgazdasági, agrárközgazdasági, fogyasztás és életmód, vállalatgazdasági, gazdaságpolitikai és közgazdasági felsőoktatás témakörökben hangzottak el előadások, melyeket vita követett. Beszámolómban részletesebben csak azokat a témaköröket emelem ki, amelyek az agrárközgazdasági szekció témaköréhez kapcsolódnak.

A jubileumi ülészek egyik leglátogatottabb szekcióülése – több mint 200 fős részvétellel – az agrárközgazdasági volt. A résztvevők a 18 korreferátum írásos anyagát előre kézhez kapták. Az ülészekon Cszizmadia Ernő, akadémikus és Hont János, az Országos Tervhivatal nyugalmazott elnökhelyettese közösen elnökölt.

A szekció bevezető előadását Vági Ferenc, tanszékvezető egyetemi tanár a Népgazdasági érdekek és a vállalati fejlesztések megalapozása a mezőgazdaságban címmel tartotta. Az előadás 4 alapvető kérdéscsoport köré összpontosult:

1. A népgazdasági és a vállalati érdek egysége, valamint ellentmondásainak alapja s megjelenési formái a mezőgazdaságban.

2. A mezőgazdaság jövedelemérdekeltségi helyzetének alakulása a termelőszövetkezeti és az állami gazdasági szektor egészére az 1968–1975. évek időszakában.

3. A fejlesztési érdekeltség változása a vállalati érdekeltségi helyzetben.

4. Az eszközigényesség fokozódásának hatása a fejlesztési érdekeltségre és a vállalati érdekeltségi helyzet differenciáltságára.²

A 18 korreferátumot magába foglaló mintegy 200 oldalas kötetben napjaink szinte valamennyi aktuális agrárközgazdasági kérdése megjelenik. A terjedelmi korlátok miatt rövidre szabott tanulmányokban többek között a következő témakörök szerepeltek: a mezőgazdasági és élelmiszeripari termelési szerkezet, a vállalati struktúra, a vállalati koncentráció és hatékonyság, eszközigényesség és növekedés, felszereltség és munkatermelékenység, beruházások és hitel, információs és beszámoltatási rendszer, a szabályozók változásainak kihatásai, a mezőgazdasági gépgyártás, a műtrágyatermelés, valamint a döntések és fejlesztések matematikai módszerekkel való megalapozása.

A termelési szerkezetben belül a mezőgazdaságban elsősorban a kukorica, az olajos növények és a búza termelését, valamint a juhtenyésztést és a sertésenyésztést, az élelmiszeriparban pedig a hűtőipart és a húsipart kell kiemelten fejleszteni. A jelenlegi termelői arányok azonban nem támasztják eléggé alá a termelés szerkezetének kívánatos alakulását – állapította meg *Csendes Béla*. A szakosodás – hangsúlyozta *Németh László* – a nemzetközi munkamegosztást is figyelembe véve, a gabona- és a húsvertikum területén a legelőnyösebb számunkra. Ezt támasztják alá természeti adottságaink, a munkaerő csökkenése, az eszközigényesség és a gazdaságosság alakulása egyaránt. Ennek megfelelően alapvetően helyes a gabonatermelés nö-

velését – erre építve a hústermelést és -feldolgozást – hosszabb távú terveinkben is fő fejlesztési koncepcióként elfogadni. A vállalati struktúra és szervezet kérdéseivel *Bethlendi László* foglalkozott korreferátumában. Kutatási eredményei, számításai azt mutatják, hogy a szocialista mezőgazdaságban kialakult területi méreteink lehetővé teszik a termelési erőforrások hatékony felhasználását. *Kerekgyártó Györgyné* statisztikai módszerekkel végzett vizsgálatai hasonló jellegű következtetést engednek meg az állami gazdaságok vonatkozásában.

Az eszközigényességgel foglalkozó szerzők – *Varga László* és *Berend Iván* – azonos állásponton vannak abban a tekintetben, hogy a mezőgazdaság eszközigényessége továbbra is növekszik, de üteme mérséklődni fog. A mérsékelt ütem már lehetővé teszi, hogy – *Varga László* számításai szerint – a hatékonyság komplex mutatója a mezőgazdaságban az 1976–1980-as évek között mintegy 1,8–2,0%-kal javuljon.³ A viszonylag alacsony százalékokat annak tükrében kell vizsgálni, hogy a mezőgazdasági termelés eszközigényessége 15–20 éven belül aligha csökken. Ezt a megállapítást támasztják alá *Berend Iván* azon számításai, melyek szerint a jelenleg közepesen felszerelt gazdaságokban az eszközhatékonyság relatíve magasabb, mint a jól felszerelt gazdaságokban. A technikai felszereltség növekedésének várható hatásait a hatékonyság, a munkatermelékenység és jövedelmezőség, valamint a munkabér kapcsolatában igen sokoldalúan elemzi korreferátumában *Ferencki Tibor*.

A hitelezés és a beruházások finanszírozási kérdéseivel foglalkozó szerzők – *Páli Lászlóné* és *Pálovics Béláné* – a bemutatott problémák megoldásában elsőrendű fontosságúnak tartják a mainál jobb, a ráfordításokat jobban tükröző ágazati jövedelmezőségi arányok kialakítását.

A kertészeti termelés akut problémáira

² Az előadás főbb megállapításai a Gazdálkodás hasábjain részletesen is megtalálhatók, így az előadás ismertetésétől eltekintek.

³ A számítási módszer *Varga László* dr. A hatékonyság javításának lehetőségei a mezőgazdaságban (Statisztikai Szemle, 1977. június) című cikkében részletesen is megtalálható.

mutat rá korreferátumában *Varga Gyula*. Az életszínvonal-növekedés és a fogyasztási igények ugyan sorra megfogalmazódnak az ötéves tervekben, de ezek a célok rendre nem teljesülnek. A szerző összefoglalta és sorra vette ennek legfontosabb tényezőit. Szókimondóan, kritikusan foglalkozott a szabályozó rendszer fogyatékoságaival, az ágazat jövedelmezőségi helyzetét pedig konkrét számokkal is szemléltette. Súlyos helyzetet tárt az olvasó elé az ültetvénykultúrák terén, ahol még az egyszerű újratermelés sem valósul meg, így a természetlagok növekedése ellenére sem várható lényeges javulás.

Az írásos korreferátumok a Fejlesztések módszertani háttére című fejezettel zárulnak. A szerzők – *Csáki Csaba, Módos Gyula, Forgács Csaba és Sebestyén Mária* – összefoglalva eddigi kutatási és modellezési tapasztalataikat, több megállapítást, javaslatot tettek a matematikai módszerek széles körű gyakorlati elterjesztése céljából.

Az egynapos vitában sok hozzászóló foglalkozott a mezőgazdasági termelés hatékonyságával és ezen belül az eszközigénység, illetve az eszközhatékonyság alakulásával. Valamennyi, a témával foglalkozó felszólaló egyetértett abban, hogy az eszközigénység még mindig növekvő tendenciát mutat, az ütemet illetően azonban már eltértek a vélemények. A termelés hatékonyságának kérdésében már jobban megoszlottak a vélemények attól függően, hogy milyen mutató vagy mutatórendszer segítségével fejezték ki a hatékonyság változását. Így például a nettó érték hányadán mért hatékonyság hanyatlak, s ez nem időközi jelenség, hanem tartós, hosszabb időt tekintve egyenes vonalú tendencia – állapítja meg előadásában *Donáth Ferenc*. A kedvezőtlen kép a szektorok szerinti bontásban sem javul, de a termelés hatékonysága az előadó által vizsgált 15 év során a szövetkezeti közös gazdaságokban relatíve mindvégig nagyobb, mint az állami gazdaságokban. A jelenlegi időszakban azonban irreális követelménynek látszik az átlagos mezőgazdasági eszközhatékony-

sági együtttható növelése – hangsúlyozta *Burgerné Gimes Anna*.

A gép- és műtrágyaellátás égető problémái ugyancsak felszínre kerültek a vita során. A mezőgazdasági gépgyártással szembeni jogos igény-növekedés a specializáció növelésére, a szélesebb körű kooperációra irányul és nem várjuk az import és a hazai gépek közötti 60–40% körüli arány jelentősebb változását. Ugyanakkor a tőkés importot sem célszerű csak arra az esetre szűkíteni, amikor nincs szocialista relációból beszerezhető gép, mert a tőkés gépimport pozitívan hatott és hat a műszaki fejlesztésre; az új termelési technológiákra és gépgyártásunk színvonalának alakulására is – fejtette ki véleményét *Mózesné Bíró Emma*. A négy egyetemi hallgató előadásából csupán *Kazareczki Éva* hozzászólását emelem ki, aki a műtrágya árának a támogatási arány változásának gazdasági hatásait fejtette ki. Bebizonyította, hogy az 1976. év eleji 23%-os áremelés következtében 1975-ről 1976-ra a műtrágya-ártámogatásra kiadott költségvetési összeg több mint 2 milliárd forinttal csökkent, de a műtrágya-felhasználás is csökkent ezzel egyidejűleg. Ez a veszteség – számításai szerint – 1,2–2,0 milliárd forint népgazdasági, valamint 3,4 milliárd forint mezőgazdasági tisztajövedelem-kiesést jelent, nem is szólva a jelentős termés kiesésekről.

A matematikai modellek szélesebb körű gyakorlati felhasználásának szükségességét elismerve a hozzászólók mindegyike kiemelte a modellkarbantartás fontosságát, mert csak így követhetők a szabályozók gyakori változásai.

Az agrárközgazdasági szekción megjelent problémák, témakörök más szekciók munkájában is szerepeltek. Legszorosabb volt a kapcsolat a vállalatgazdasági szekción elhangzottakkal. *Megyeri Endre* a központi bér-szabályozás és a vállalati érdekeltség kapcsolatában egy kérdőíves felmérés eredményeire hivatkozva hangsúlyozta, hogy a vállalati vezetők többségének véleménye szerint a jövedelmező gazdálkodásra való ösztönzésben a bérfejlesztéshez fűződő érdekeltségnek

kiemelkedő jelentősége van, s hogy a vállalati érdekeltségnek ezt a strukturális elemét a jövőben is nem elfojtani, hanem erősíteni kell.

Az ülésszak egyik fontos megállapítása az volt, hogy tágabb teret kell adni a teljesítménytől függő ösztönzésnek és az ennek alapján történő nagyobb differenciálásnak.

László János A termelési szerkezet és a gazdasági szabályozók című referátumában (Gazdaságpolitikai szekció) hangsúlyozta,

hogy az elmúlt években sokszor alakult ki ellentmondás tervcéljaink és a főbb szabályozók hatása között. Amennyiben az árak és nyereségtartalmuk, a vállalatialap-képzés, a bérfejlesztés és a hitelezés rendszere fejlesztési céljainkkal nincsenek összhangban, elkerülhetetlenül kialakul a megkülönböztetések széles köre. Ennek természetes következménye, hogy a jövedelmezőbb struktúra kialakításában nem juthat vezető szerephez az anyagi érdekeltség és annak kontrollja, a szelektivitás.

Pillantás a világba

A VIETNAMEI MEZŐGAZDASÁG TÁVLATAI

LE DU PHONG

A Vietnami Szocialista Köztársaság 329 566 km² területéből — az ország domborzati viszonyai miatt — a mezőgazdaság számára hasznosítható terület alig több mint 10 millió hektár. Ez főként három területen található: a Hong-delta vidékén, a Mekong folyó deltájában és a középtengerparti síkságon. Vietnam földje igen termékeny, bár az európai országokétól eltérően nagy része vízterület.

Délkelet-Ázsia középpontjában fekvő országunkban főként trópusi kultúrák dominálnak. A legfontosabb cereáliák a rizs, a kukorica, az édesbatáta, a manioka és a burgonya mellett sokféle ipari növényt ter-

melnek: gyapotot, jutát, hócsalánt, teát, dohányt, borsot, cukornádat, kókuszpálmát, kaucsokot, kávé, földimogyorót stb. Különösen a téli időszakban kedvezőek a természeti feltételek a különféle zöldségfélék, mint például káposzta, sárgarépa, fehérrepa, retek, uborka, paradicsom, karfiol, hagyma, fokhagyma, paprika, saláta, malabárspenót, víz-hajnalka és sokfajta zöldbab termelésére. Az ország legismertebb gyümölcsei: a banán, az ananász, a citrom, a grapefruit, az eper, a dinnye, a mandarin.

Az állattenyésztés viszonylag fejletlen, a legismertebb háziállatok a bivaly, a marha, a sertés, a ló, a kecske és a baromfi (liba,